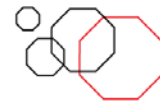

Restprodukter i betonproduktion - muligheder og udfordringer

Claus Pade, Miljø-workshop, Teknologisk Institut, 5. oktober 2006

Nytænkning gennem 100 år

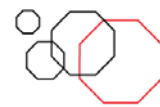

Nytænkning gennem 100 år

Restprodukttyper

	Kraftværker	Renseanlæg	Forbrændingsanlæg	Andet
Flyveaske	Kulforbrænding	Slamforbrænding	Affaldsforbrænding	Fint sand
	Samfyring-halm			
	Samfyring-træpiller-olie			
Bundaske	Kulforbrænding	Nej	Affaldsforbrænding	Ovnstøv fra cementproduktion
	Samfyring-halm			
	Samfyring-træpiller-olie			

Anvendes i betonproduktion i DK
 Anvendes begrænset i betonproduktion i DK
 På forsøgsstadiet i DK
 Anvendes ikke i DK

Nytænkning gennem 100 år

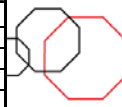
Kemiske sammensætning

TEKNOLOGISK
INSTITUT

WDXRF	Studstrup kul	Studstrup halm	Avedøre kul	Avedøre træpiller	Avedøre kulbundeske	Lynetten slam	Avedøre slam
Na ₂ O	0.15	0.11	2	1.2	1.1	1.1	0.72
MgO	1.3	1	2.5	2.3	1.8	3.4	3.4
Al ₂ O ₃	32	29	22	20	17	7.2	6.2
SiO ₂	51	53	51	55	59	25	20
P ₂ O ₅	1.9	1.8	1.1	0.99	0.2	24	27
SO ₃	0.64	0.75	1.7	1.4	0.4	5.8	2
K ₂ O	0.79	2.5	2.7	2.5	2.6	1.8	1.3
CaO	7	5.6	7.1	6.7	4.2	17	22
TiO ₂	1.8	1.8	1.2	1.1	0.9	1.2	1.1
V ₂ O ₅	0.037	0.042	0.035	0.15	0.023	0.016	0.01
Cr ₂ O ₃	0.029	0.034	0.017	0.016	0.016	0.018	0.022
MnO	0.053	0.039	0.068	0.064	0.08	0.073	0.095
Fe ₂ O ₃	2.3	3.3	7.7	7.4	7.5	13	15
Co ₂ O ₄	-	-	0.006	0.006	0.005	0.006	0.009
NiO	0.012	0.012	0.014	0.052	0.009	0.009	0.011
CuO	0.0093	0.009	0.013	0.01	0.005	0.093	0.11
ZnO	0.0097	0.011	0.028	0.03	0.007	0.48	0.28
Rb ₂ O	-	-	-	-	0.012	0.003	0.003
SrO	0.31	0.3	0.26	0.25	0.12	0.32	0.4
ZrO ₂	0.095	0.1	0.042	0.051	0.046	0.016	0.013
BaO	0.24	0.18	0.18	0.2	0.16	0.098	0.12
PbO	0.01	0.009	0.015	0.016	0.003	0.053	0.015
Chlorid	0.005	0.003	0.014	0.002	0.01	0.082	0.016
Opløselig fosfat	55	50	27	79	-	19	91

Nytænkning gennem 100 år

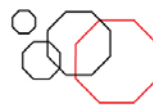
Samfyringsflyveasker – fysiske egenskaber

TEKNOLOGISK
INSTITUT

	Studstrup kul	Studstrup halm	Avedøre kul	Avedøre træpiller
Densitet	2217	2156	2342	2403
Glødetab	3.6	2.55	2.11	1.13
Sigterest, 0.045 mm	15	37	22	32
Aktivitetsindeks, 28 døgn	88	86	88	81
Aktivitetsindeks, 90 døgn	103	97	108	99
Afbinding start, min	145	165	240	230

Nytænkning gennem 100 år

Samfyringsflyveasker – Frisk beton

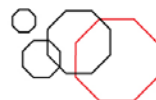
TEKNOLOGISK
INSTITUT

C35 - aggresivmiljøklasse

Sætmål (mm)	Studstrup kul	Studstrup halm	Avedøre kul	Avedøre træpiller
Efter blanding	100	160	160	200
+ 30 min	80	100	140	150
+ 60 min	50	70	105	125

C20 - passivmiljøklasse

Sætmål (mm)	Studstrup kul	Studstrup halm	Avedøre kul	Avedøre træpiller
Efter blanding	140	150	230	195
+ 30 min	80	100	205	180
+ 60 min	40	80	170	180

Nytænkning gennem 100 år

Samfyringsflyveasker – Frisk beton

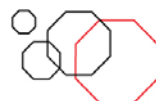
TEKNOLOGISK
INSTITUT

C35 - aggresivmiljøklasse

Luftindhold (%)	Studstrup kul	Studstrup halm	Avedøre kul	Avedøre træpiller
Efter blanding	7	9.5	8.6	9.2
+ 30 min	6.2	8.9	8.5	10.2
+ 60 min	5.2	7.1	7.6	11

C20 - passivmiljøklasse

Luftindhold (%)	Studstrup kul	Studstrup halm	Avedøre kul	Avedøre træpiller
Efter blanding	5.2	9.3	5.9	8
+ 30 min	3.4	8.4	5.5	8
+ 60 min	3	6.9	7.5	10

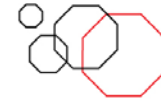
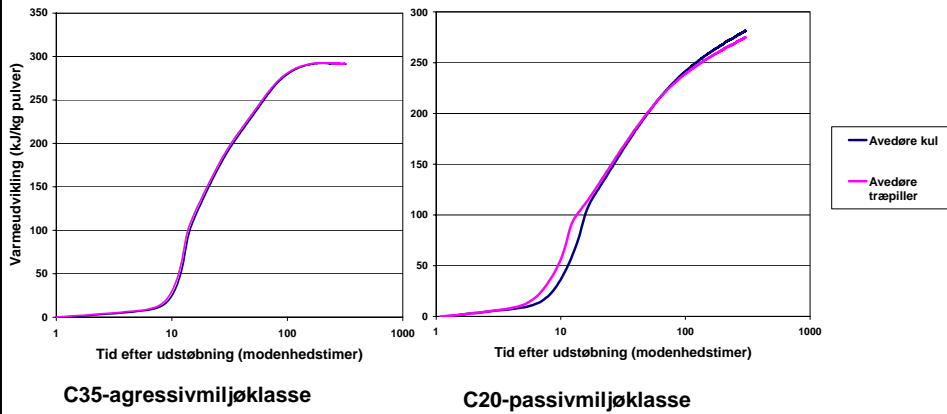

Nytænkning gennem 100 år

Samfyringsflyveasker – Betons varmeudvikling

TEKNOLOGISK
INSTITUT

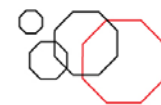
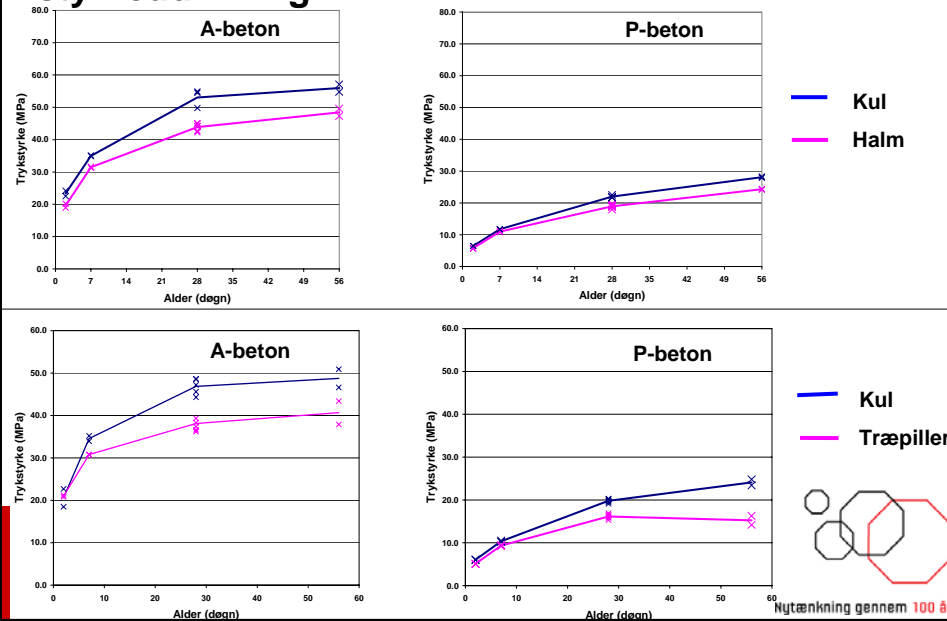

Nytænkning gennem 100 år

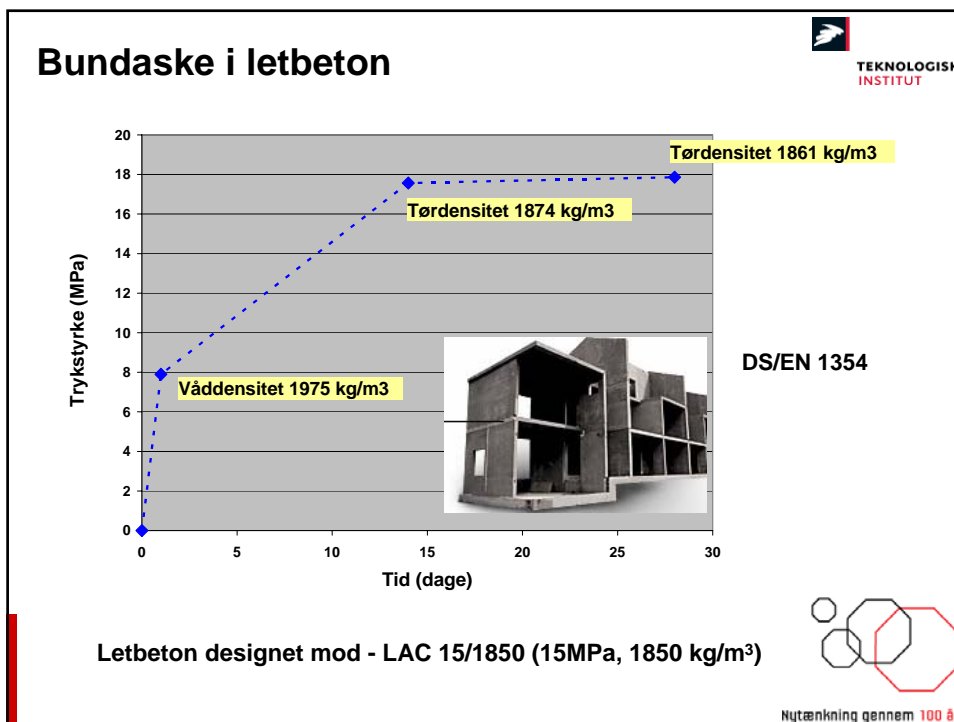
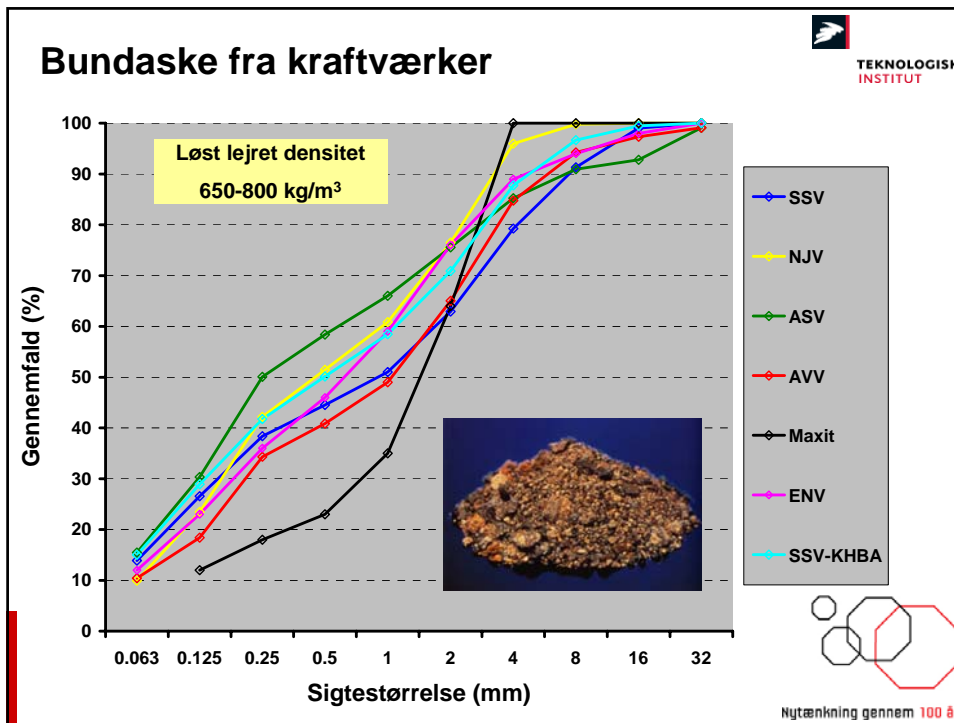
Samfyringsflyveasker – Betons styrkeudvikling

TEKNOLOGISK
INSTITUT

Nytænkning gennem 100 år

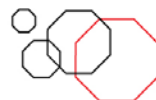
Affaldsforbrænding

TEKNOLOGISK
INSTITUT

- Deponering udenlands i øjeblikket – men.....
- Forsøg på DTU¹⁾ har vist:
  - at afbindingstiden for beton med flyveaske er meget lang – 2-3 døgn
  - at styrkeudviklingen er langsom og varierende
  - at der udvikles gas i betonen under blanding (aluminium)
- Forsøg i bl.a. Belgien tyder på at bundaskens indhold af metallisk aluminium giver anledning til ekspansive reaktioner i beton
- Aske/slagge indeholder ret betydelige mængder af tungmetaller – udvaskning bør derfor undersøges i forbindelse med potentielle anvendelser

1) AdvCemConX-2006, Davos, Schweiz:
"PRELIMINARY INVESTIGATION OF THE EFFECT OF AIR-POLLUTION-CONTROL RESIDUE FROM WASTE INCINERATION ON THE PROPERTIES OF CEMENT PASTE AND MORTAR"
Mette R. Geiker, Ane Mette Kjeldsen, Emmanuel Galluci, Dirch H. Bager

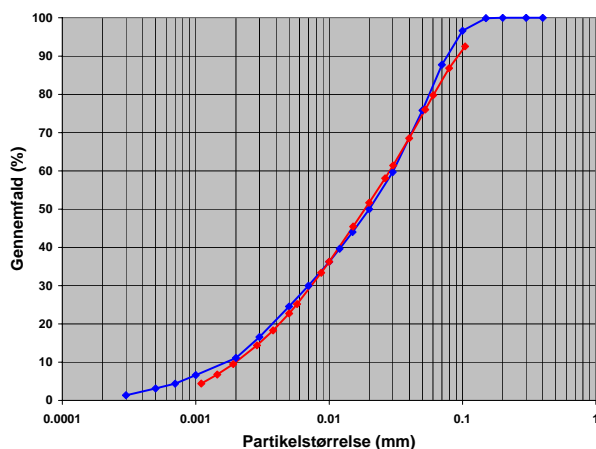
Nytænkning gennem 100 år

Grusgrave - ekstra fint sand

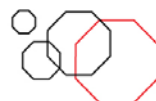

TEKNOLOGISK
INSTITUT

- Er partikler som vaskes væk ved indvinding af sand og sten i en grusgrav

XRD - Ingen
lerminerale !

Nytænkning gennem 100 år

Grusgrave - ekstra fint sand

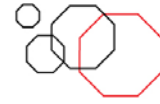
TEKNOLOGISK
INSTITUT

- Forsøg med at erstatte cement med fint sand i betonelementproduktion

ID	Cement (kg)	Vand (kg)	Fint sand (kg)	Luft (%)	Flydemål (mm)	Glittetidspunkt (min)	1 døgn (MPa)	7 døgn (MPa)	28 døgn (MPa)
1	411	147.1	0	3.7	500	270	28.5	46.7	52.6
2	369	143.9	30	4.1	450	-	24.7	43.7	49.2
3	369	143.3	60	4.5	500	270	21.4	39.6	41.6

Ikke dispergerede klumper af partikler – måske medvirkende til lavere styrke..?

Nytænkning gennem 100 år

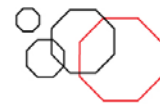
Udvaskning

TEKNOLOGISK
INSTITUT

	Slamaske	CEM I	Flyveaske
Ag	1,6	< 0,8	< 0,8
As	16	13	41
Ba	930	323	940
Bi	2,9	0,56	0,55
Cd	9,3	0,8	0,4
Cr	152	27	33
Cu	850	78	22
Hg	11	< 0,3	0,79
Mn	790	156	186
Mo	23	2,8	11
Ni	102	27,7	19,3
Pb	122	13,6	6,7
Sb	9,8	< 0,5	1,1
Tl	0,93	0,32	0,43
V	40	80	68
Zn	1230	103	39

Udvalgte tungmetaller (mg/kg)

Nytænkning gennem 100 år

Udvaskning – betoner og metode

TEKNOLOGISK
INSTITUT

	Cement (kg/m ³)	Flyveaske (kg/m ³)	Mikrosilika (kg/m ³)	Bioaske (kg/m ³)	v/c
Håndværkerbeton	188				0,77
Cement + flyveaske + mikrosilika	121	79	11		0,75
Cement + flyveaske	133	82			0,75
Cement + bioaske	184			120	0,89
Grøn bro	303		17	31	0,39

Betonprøve

Knust

Karbonatiseret i CO₂

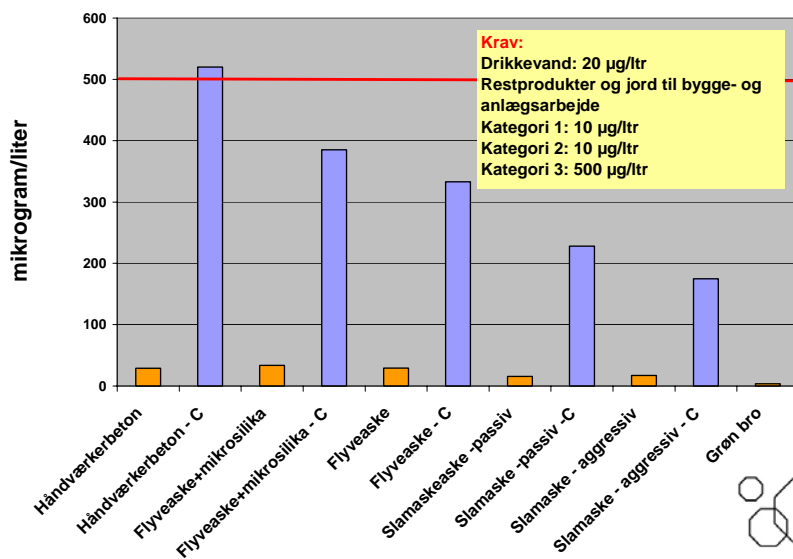
Udvaskningstest EN 12457 -1

Udvaskning - Krom

TEKNOLOGISK
INSTITUT

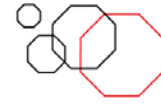
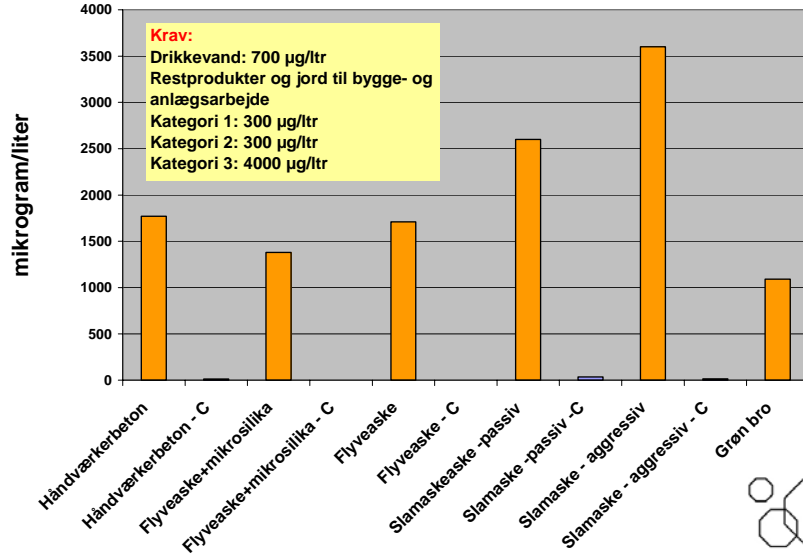
Nytænkning gennem 100 år

Udvaskning - Barium

TEKNOLOGISK
INSTITUT

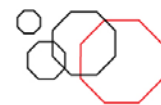
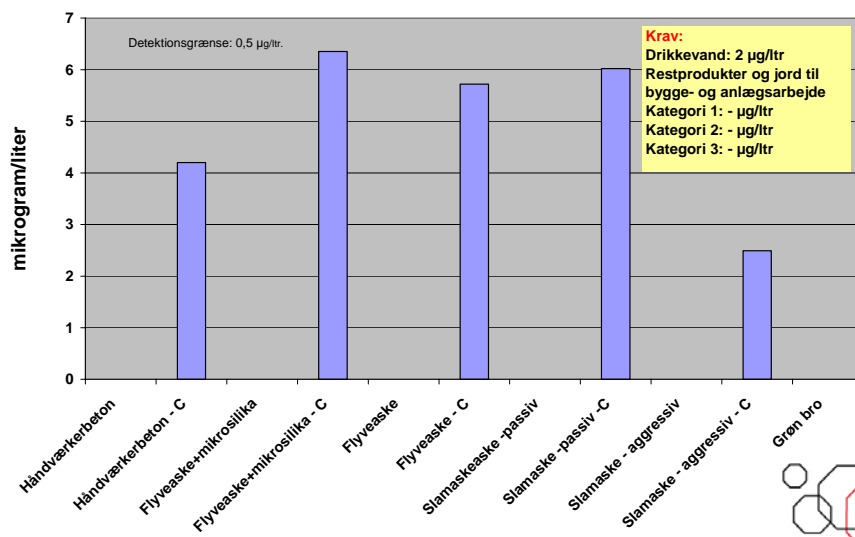

Nytænkning gennem 100 år

Udvaskning - Antimon

TEKNOLOGISK
INSTITUT

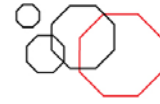
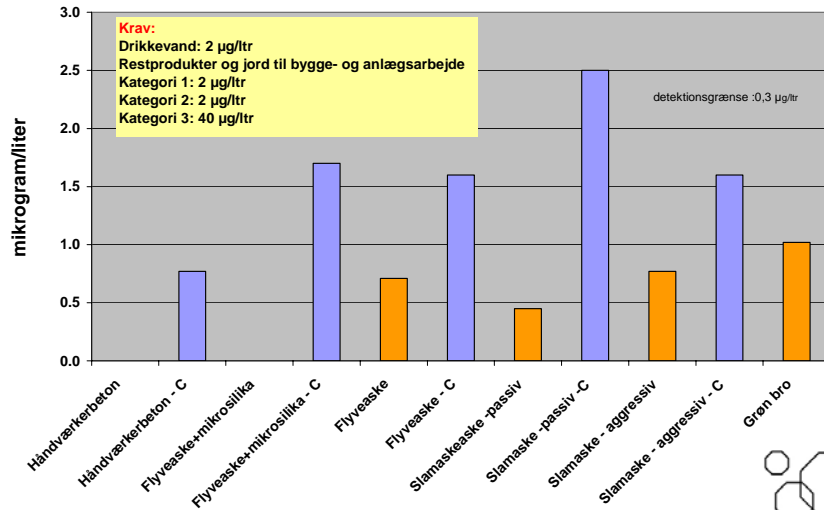

Nytænkning gennem 100 år

Udvaskning - Cadmium

TEKNOLOGISK
INSTITUT

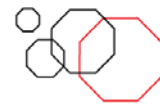
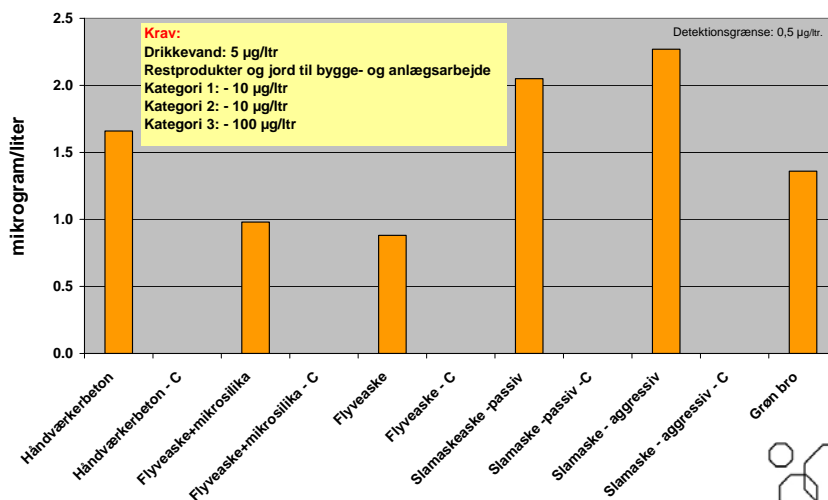

Nytænkning gennem 100 år

Udvaskning - Bly

TEKNOLOGISK
INSTITUT

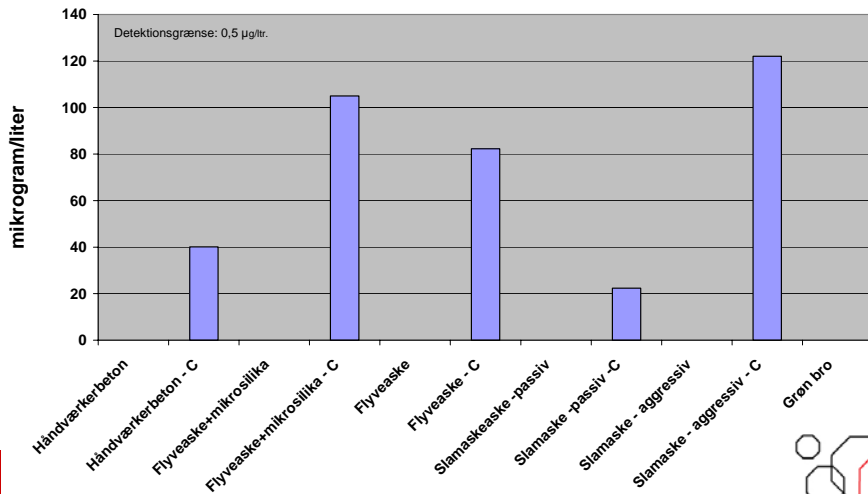

Nytænkning gennem 100 år

Udvaskning - Vanadium

TEKNOLOGISK
INSTITUT

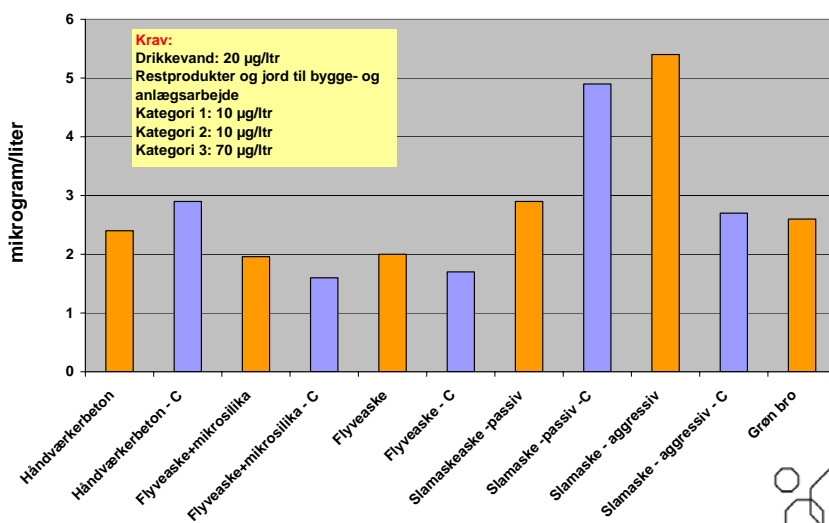

Nytænkning gennem 100 år

Udvaskning - Nikkel

TEKNOLOGISK
INSTITUT

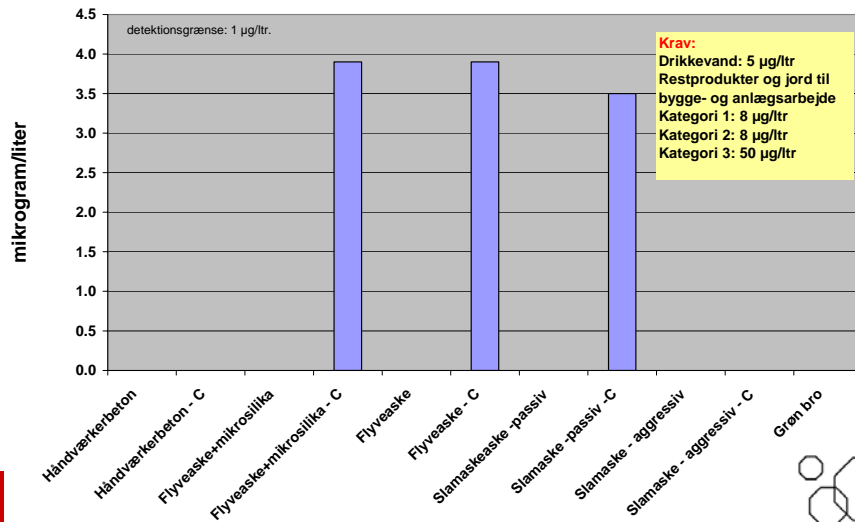

Nytænkning gennem 100 år

Udvaskning - Arsen

TEKNOLOGISK
INSTITUT

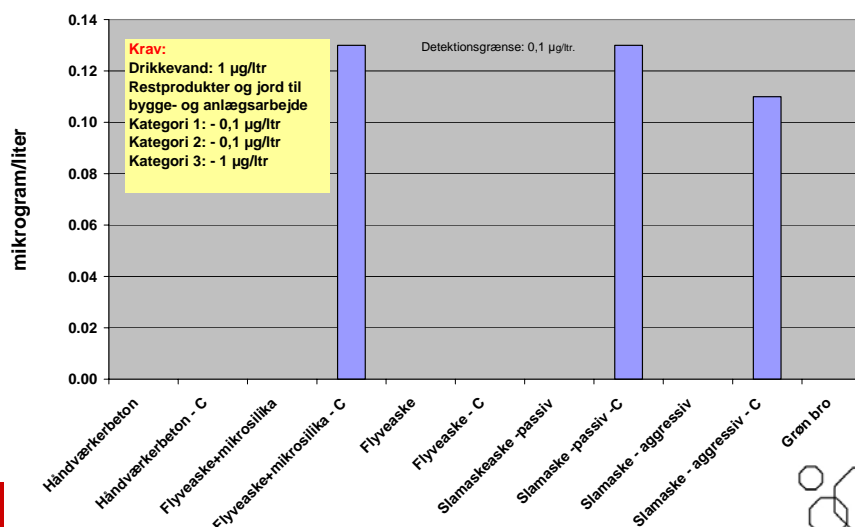

Nytænkning gennem 100 år

Udvaskning - Kviksølv

TEKNOLOGISK
INSTITUT

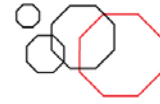
Nytænkning gennem 100 år

Konklusion

TEKNOLOGISK
INSTITUT

- Samfyringsflyveaske (EN 450-1) baseret på kul og halm er blevet introduceret med succes i Danmark.
- Andre samfyringsflyveasker kunne være på vej – en aske baseret på kulflyveaske, træpiller og olie er blevet testet med tilfredsstillende resultat.
- Letbeton (åben struktur) med bundaske i stedet for letklinker kan i laboratoriet fremstilles med samme densitet og styrke som traditionel letklinkerbeton.
- Fint sand kan måske anvendes til beton, men der er udfordringer omkring at sikre homogenitet.
- Udvaskning er pH afhængig.

Nytænkning gennem 100 år